

NOTAT

30. april 2024

Unge kontroll købere: Hvor det står værst til, må børnene ikke komme!

Den fremlagte model med unge kontroll købere kan IKKE bruges til at gå efter de steder, hvor det står værst til. Ordningen med unge kontroll købere er derfor ikke tiltænkt de brodne kar, som f.eks. dele af kioskmiljøet, der mere eller mindre fast lever efter deres egne regler.

1. Hvor kan ordningen bruges?

Forretningssted	Kontrol
Med rimelig grund mistanke om, at der begås strafbare lovovertrædelser.	Nej
Ikke med rimelig grund mistanke om, at der begås strafbare lovovertrædelser, men der er en forventning om at regelefterlevelsen generelt er lav.	Ja
Forventning om at regelefterlevelsen generelt er høj.	Nej

Det er selvmodsige, at brugen af den foreslåede ordning med unge kontroll købere skal have særligt fokus på steder, hvor regelefterlevelsen generelt forventes at være lav, når de unge kontroll købere samtidig ikke må bruges når der med rimelig grund er mistanke om, at der fra forretningsstedet begås strafbare lovovertrædelser.

2. Problem

Ingen kontrolmulighed af salgssteder, der notorisk begår lovovertrædelser

Med lovforslaget foreslås at bemyndige Sikkerhedsstyrelsen til i en periode på to år forsøgsvist at anvende unge kontroll købere ved kontrolbesøg i fysiske butikker i hele Danmark. Sikkerhedsstyrelsen skal dog alene kunne gøre brug af unge kontroll købere, når der ikke med rimelig grund er mistanke om, at der fra forretningsstedet begås strafbare lovovertrædelser.

Samtidig fremgår det af lovforslagets bemærkninger, at brugen af unge kontroll købere vil skulle ske ud fra en risikobaseret tilgang med særligt fokus på steder, hvor regelefterlevelsen generelt forventes at være lav.

Det er selvmodsige, idet steder, hvor regelefterlevelsen generelt forventes at være lav, er typisk steder, hvor der er mistanke om, at der fra forretningsstedet begås strafbare lovovertrædelser, som f.eks. at aldersgrænserne for salg af tobak, nikotin og alkohol ikke overholdes. Her kan ordningen dog ikke bruges.

Den foreslåede ordning er en light model af reglerne for politiets agentvirksomhed, som gør at ordningen ikke kan bruges til det, der var meningen, nemlig at kontrollere mere effektivt de steder, hvor det står værst til.

Ordningen kan alene bruges på steder, hvor der ikke er mistanke om strafbare lovovertrædelser, og vil derfor blive brugt på steder, hvor regelefterlevelsen er høj - og over for butiksansatte

NOTAT

lønmodtagere, som har ingen som helst fordel af, ikke at gøre deres allerbedste, men hvor ordningen skaber usikkerhed og frygt hos de butiksansatte.

En kontrol af disse steder fører heller ikke til en begrænsning af tilgængelighed af tobak, nikotin og alkohol, idet det simpelthen ikke er der det sker.

I strid med provokationsforbuddet

Derudover fremgår det af lovforslaget, at den unge kontrolkøber skal være mindst 15 år gammel, bl.a. henset til, at i tilfælde af, at den pågældende skal vidne i en eventuel straffesag. Aldersgrænserne, der skal kontrolleres, ligger på 16 og 18 år. Dermed ligger kontrolkøberens minimumsalder meget tæt på aldersgrænsen på de 16 år. I denne situation kan der være tale om ulovlig provokation, da væsentlige omstændigheder ved lovovertredelsen påvirkes og der tilskyndes til, at der begås flere overtrædelser end der normalt ville forekomme på det pågældende salgssted. Det samme gælder også ved salg af varer med en aldersgrænse på 18 år, hvor mange 17-årige nemt kan blive opfattet som værende 18-år eller derover.

3. Baggrund

Partierne bag forebyggelsesplanen¹ målrettet børn og unges brug af tobak, nikotin og alkohol er enige om, at alderskontrollen ved salg af tobaks- og nikotinprodukter samt alkoholholdige drikkevarer skal styrkes. Aftalepartierne er også enige om, at Sikkerhedsstyrelsen skal have bedre rammer til at foretage kontrol med aldersgrænserne for salg af tobak, nikotin og alkohol. Aftalepartierne vil også bemyndige Sikkerhedsstyrelsen til i en periode på to år forsøgsvist at anvende unge kontrolkøbere som et redskab ved kontrolbesøg i hele Danmark.

Det fremgår af forebyggelsesplanen, at anvendelsen af unge kontrolkøbere vil blive tilrettelagt inden for rammerne af provokationsforbuddet. Anvendelse af metoden skal således ikke særligt fremprovokere overtrædelser, som ikke normalt ville forekomme på det pågældende salgssted. Der vil f.eks. ikke blive udsendt unge, der bevidst fremstår som værende over aldersgrænserne.

Tilsynet og kontrollen fastlægges af de involverede myndigheder ud fra en risikobaseret tilgang – f.eks. kan indsatsen være målrettet kiosker.

Aftalepartierne er desuden enige om at igangsætte en samlet analyse af mulige løsninger til aldersverificering i fysiske butikker. Analysen skal gennemføres hurtigst muligt og være afsluttet senest i efteråret 2024. Når analysen er afsluttet, skal aftalepartierne i 2024 drøfte konklusionerne med henblik på at træffe beslutning om en evt. national udrulning af elektronisk aldersverificering, herunder tilvejebringelse af finansiering.

4. Løsningsforslag

- Ordningen skal tilpasses, så kontrolkøbere kan bruges hvor det står værst til – og evt. fremsættes senere på året sammen med sidste del af forebyggelsespakken.
- Kun kontrol af salg af varer med en 18-års aldersgrænse og kun af børn som 15- og 16-årige, medmindre den elektroniske aldersverificering i fysiske butikker er iværksat,
- Den elektroniske aldersverificering i fysiske butikker skal være iværksat.

¹ Partierne bag forebyggelsesplanen er regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti og Alternativet.